

Németh Péter Mikola

MYSTERIUM CARNALE

Hommage à Pilinszky

Németh Péter Mikola

MYSTERIUM CARNALE

Németh Zoltán Pál fotográfiáival

A kötet megjelenését támogatták:

Fiesta Kortárs Művészeti Alapítvány

Madách-kör

Szent István Király Alapítvány

az Ipoly Mente Kultúrköréért

Németh Péter Mikola

MYSTERIUM CARNALE

Hommage à Pilinszky

**Napkút Kiadó
Budapest, 2006**

Pilinszky János születése 85., halála 25. évében

© Németh Péter Mikola 2006
© Napkút Kiadó 2006

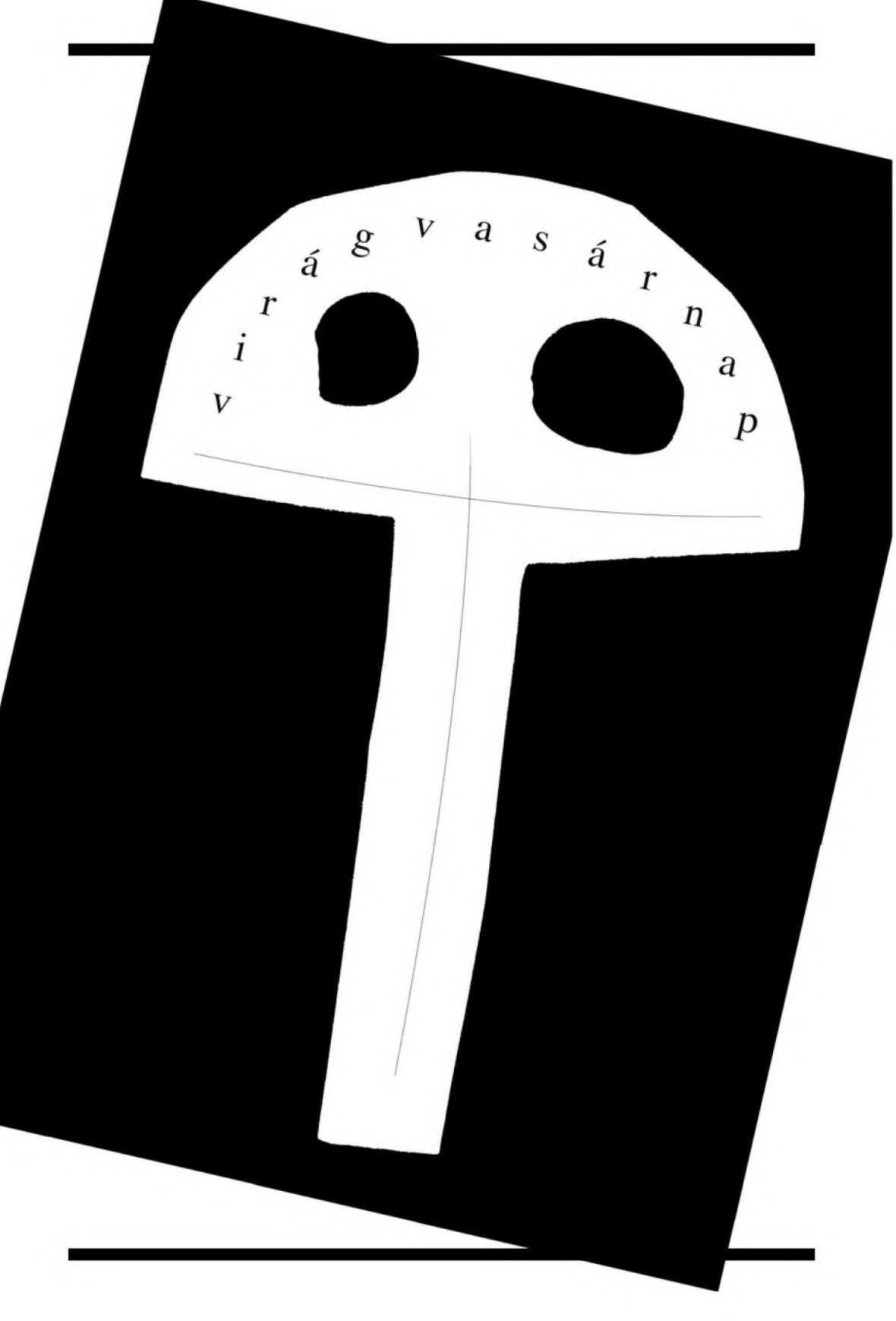
**Tánc a valóság élén.
Megfeszített karok ölelése.**

Parancsolat

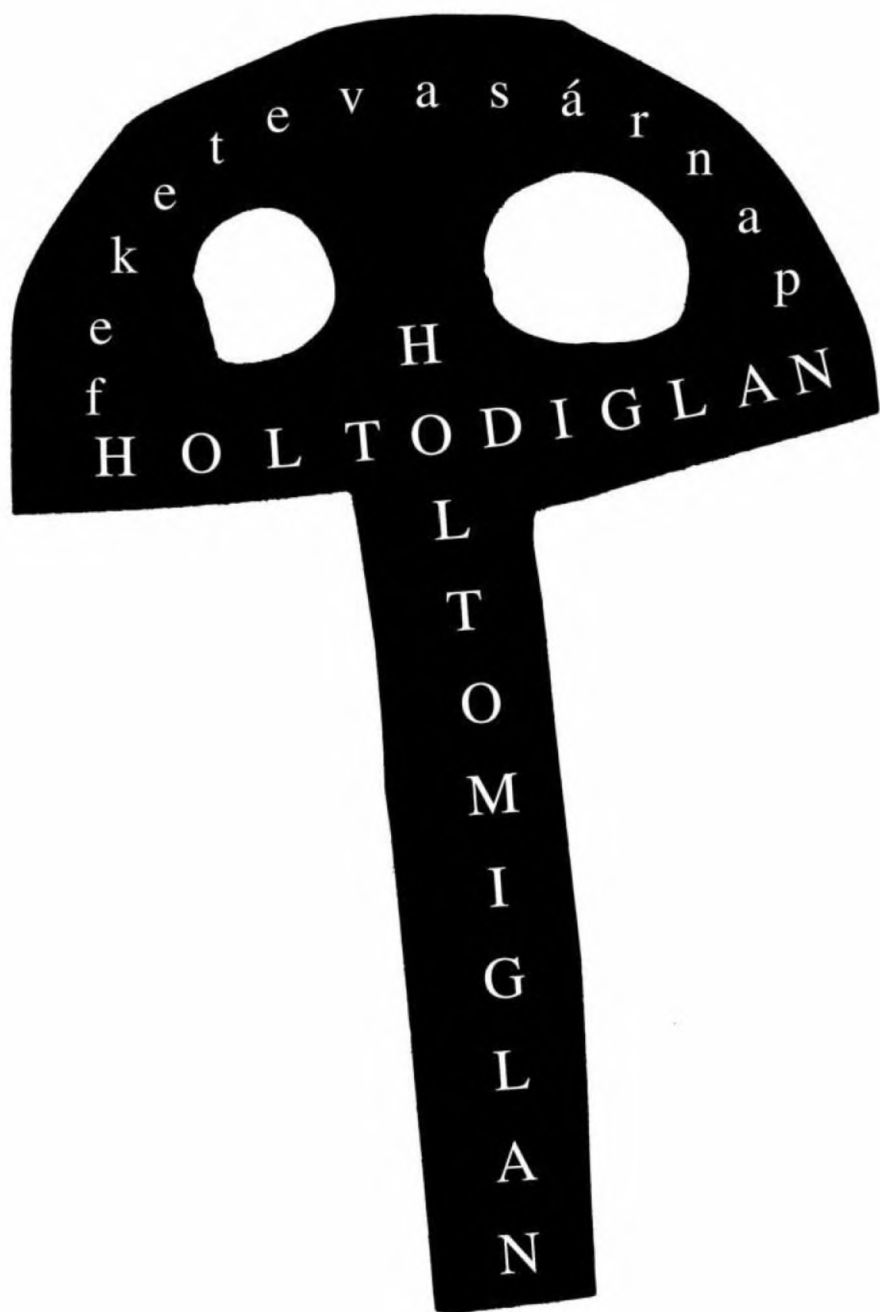
**Legyen meg a Te akaratod
a kilakoltatott lélekben.**

**Legyen meg a Te akaratod
a kilakoltatott fejekben is.
Azonképpen házkutatást tartass,
úgymond önkéntes revíziót,
hogy visszasejtesedjen;
hogy visszasejtesíthesd
mi benned mennyei — —**

**azonképpen itt a Földön is,
életre tévedt egyszerűséged.**

á g v a s á r n a p
i r
v

PASSIÓ

Talán egy pohár víz
megfeneklő tükre;
de úgy is lehet —
az esthajnalok
halálos nyugodalma
tudná csak elfeledtetni
a *KÉPET*:
azt az irtóztatóan szépet,
amidőn egyszer...
ahogy majd újra
felmagasztosul
egy csecsemő sírásával
a krisztusi *végítélet*.

a j á n l á s

megálmodnám
mindenki javára
a világot, ha engedné, úgy,
ahogy a Három Királyok,
midőn Jézust köszöntötték.

FIESTA

Z. Z.-hez főhajtással

HÉTKÖZNAPJAINKNAK keresztet ácsolunk
aztán körbe táncoljuk
szenvedélyes vad izzásban
a vakok fehér botjaikat összetörve építenek máglyát:
— együtt várjuk hogy kivilágosodjék.

MYSTERIUM CARNALE

F. K., a keresztszülő szavaival is,
Egy újszülötthöz szólva.

(homlokéj)

Két elvakult szempár,
egymásba égő ablakok.

(piros magány közepén)

két mosolytalan sírszár
között a szerelem foltjait
már rég fölmeszelték.

A rejtett vörösek melege
hellyel kínál.

Átrétegződik a tavasz.

Tulipánok, rózsák zaja,
szobrok szeletei a tájban;
kimérák, angyaloszlopok,
szárnyas ajtók és szárnyas ablakok
naprakész angyalfelfogásban. —

Imát patakzó szájak.

Vérbokréták, fénycsokrok:
krisztusiak és krisztustalanok
vad tömjénillatárban.

Freskóégre nyíló rózsák, füstkaméleonok.

Fagy mintázta frizek, fugák, ívsorok
hasadt harmóniában.

Apokrif-dallamokat visszhangzó testtemplomok,
Csont/Várkoponyák. Tüdő/Katedrálisok:

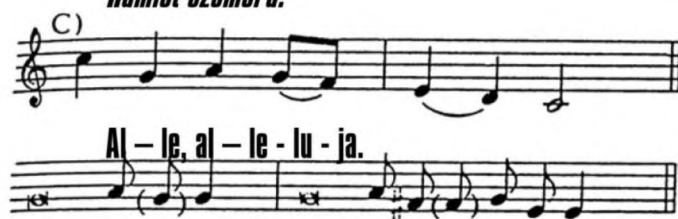
[víz és kereszt. . .]

„Introitus a testmelegbe.
Glória a forró rostokon.
Könyörgés csillapodásért,
Áldozat a jéghideg oltárokon.”

*Most egyszerre történik az
és ugyanaz.*

*Hamlet égszínkék.
Hamlet szomorú.*

[ez már a szemhéj nélküli hajnal]

a horizonton
kibékíthetetlenül
a derengés.

[Vác-Budapest > < 1987-89.]

(helyzetjelentés)

Címzett: Bp., Hajós utca 1.

Kedves Mester!

**Harmadnap múltán
engedelmére jelentem
hogy lenn és fenn
hogy fent és lent
hogy Ők ott ketten
N é m e t h é s P i l i n s z k y
Budapesten
az Útnak két oldalán
egymással szemben
egymásra szegzetten
egymást átvérző
játékos örületben**

...

**Ők ott ketten —
per omnia
saecula
saeculorum
— in aeternum
Ámen!**

(Farkasrét, 1981. június 4.)

DIALÓG

(Vigilia-idézet)

„Zarathustra a hegyről lejöve, egy öreg remetével találkozik, aki Istenről beszél neki. »Amikor azonban Zarathustra egyedül maradt, így szólott önnön szívéhez: Hát lehetséges ez? Ez az öreg szent erdei magányában mit sem hallott még arról, hogy az Isten meghalt.«”

[Nietzsche]

- Nem jó az embernek egyedül.
- Pedig az ember bárhol, bármikor egyedül maradhat.
- Hát persze! Nem csak magányosan, nemcsak egy lakatlan szigeten. De többesben, édes kettesben, a családban, a tömegekben is.
- Valaki egyszer azt mesélte nekem, hogy a remeték nem érzik a magányt, ők vannak a legkevésbé egyedül, mert az ő magányuk választott magány.
- Ezek szerint van másféle magány is. Lehet, hogy a tiéd, az enyém pont ilyen? Olyan másféle.
- Nem tudom! És nem is akarom tudni, hogy milyen a mi magányunk. Talán nincs is. Egyszerűen csak képzelődünk. Hisz most is kettesben vagyunk. Hát nem érzed?
- Nem, én nem érzek semmit. Egyébként jól megvagyok nélküled.
- Igaz is. Az meglehet. Látnod, erre nem gondoltam. És arra sem, hogy nem elég csak társnak lenni, kell még valami más is... Kezdetben volt a kapcsolat!
- Milyen igazad van. A kapcsolat.
- Csakhogy én saját magamat nem tudom és nem is akarom kiadni másoknak.
- Úgy, tehát félsz, hogy a tükör beléd lát.
- Nehogy azt képzeld. Az ember végül is saját magától fél a legjobban, s attól, hogy soha többé nem lehet egyedül, attól, hogy nem lehet teljesen önmaga. Hát érdemes így, ezzel a félsszel kapcsolatokba bonyolódunk? Mintha nem volna elég a felebaráti szeretet. És különben is, miért kell mindenáron elhagyni a saját áttekinthető viszonylatokat, és belépni a „Te homályába”? És ha az ember dialógusban születik, hány dialógus kell ehhez?

Hányféle benső dialógusra vagyunk képesek? Kinek van energiája erre és miből?

- Azt akarod mondani, hogy az önzetlenség, a fair play, a felebaráti szeretet sokkal tisztább fogalmak, mint az intimitás?

- Pontosan. Hát érdemes belemenni az eleve tökéletlenségre ítélt, kudarcokkal terhes bensőséges kapcsolatokba, amikor arra is képtelenek vagyunk, hogy szavakba öntsük azt, amit a kitüntetett másik iránt érzünk? Szabad-e jóindulatú elefántként sürgölődni a másik személyiségének porcelántárgyai között? Nem az imádság, az Istennel való dialógus az egyetlen reményteljes intim kapcsolat?

- Miért gondolod azt, hogy az érintkezések: testtel vagy szavakkal, a párbeszédnek egyszerűen csak a nézésünkkel is a meg nem értést kell növelnie?

- De miért kell mindenáron bonyolítanunk az ölelést a lelki érzéssel, a szavakat a simogatással?

- Nem tudom. Csak azt érzem, hogy a vágyott és elveszettnek hitt „paradicsombéli” harmóniát, szeretetkapcsolatok sokaságából kísérelhetjük koldusként összegyűjtögetni, esetleg. Mert szükségünk van az úgymond egyenlők közötti, vagyis a felebaráti szeretetre; a feltétel nélküli szülői és gyermeki szeretetre; a barátok szeretetére; a szerelemre...

- És a helyes önszeretetre! Akár vallásosak vagyunk, akár nem: Isten szeretetére vagy legalábbis valami istenszeretettéle-re van szükségünk. Érted-e?

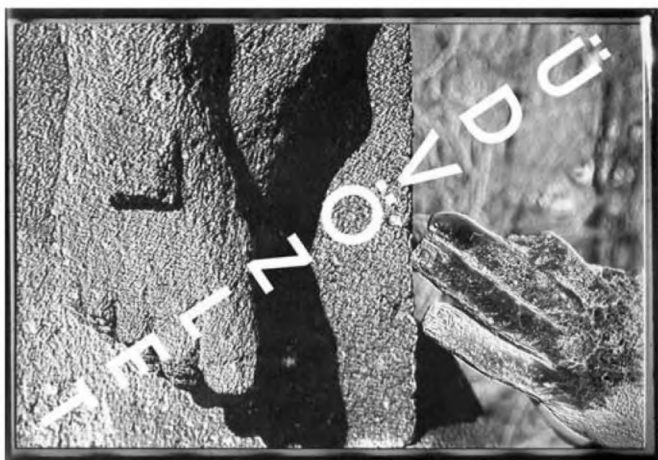
- Értem, értem. De ez nem mond ellent annak, amit én mondtam. Ezek közül bármelyik szeretetfajta lehet intim kapcsolat is.

- Bensőséges kapcsolat!? Ellentmondást és drámát érzékeltet. A kapcsolatban ugyanis a bensőség kívülre kerül, és megtörténhet vele ugyanaz, mint a tenger mélyéről a felszínre, a normális légköri viszonyok közé kerülő színpompás tengeri csodálényekkel: szétpukkannak, elenyésznek vagy nevetségesekké válnak...

Lejegyezte: n. p. m.

Négysoros

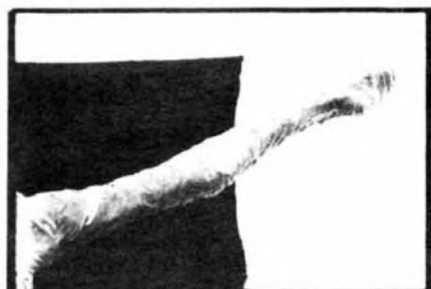

Triptichon

FŐBE(N)JÁRÓ ÜZENET

Dr. Rusvay Tibornak odaáttra,
és a Tanítványoknak kötelező áthallásokkal.

A
gyilkosok
esélyével,
útszéli
Krisztusunk
levágott
fejével
hónom alatt —
zászlótlan
lobogással
a Jánusz-arcú
félhomályban
fel-
és elvonultunk
immár
harmadkakasszóra
fegyverragyogással
— kifosztani
érettetek
a csendet.

AZ ÚR IMÁJA 2000-ben

„az emberek elhagyták Istent,
most Isten hagyja el a világot.”

(Babits modern próféciája)

„ez az a föld, amit Isten elhagyott”

(Pilinszky János)

„... az Isten meghalt!”

(Nietzsche)

Mi Atyánk, aki ma nem velünk,
aki ma nem velem, — úgy lehet
a mennyekben is ellenünkre vagy ?
Így ne szálljon alá a te arcodnak országa;
S ne legyen a te akaratod szerint;
Mégis szenteltessék meg a neved;
És jöjjön el végre jószágodnak ígérete,
miképpen a földiekben,
azonképpen az égiekben is.
Mindennapi kenyerünket add meg nekünk;
És bocsásd meg a mi f é l e l m e i n k e t ,
miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk jövőknek,
és ne végy minket a rosszba, kárhozatba,
de őrizz meg a jóra, igazra;
És ne vezess minket a s e m m i b e ,
de szabadíts át a m i n d e n s é g b e ,
mert te vagy az az erős és igazságos,
aki, most és mindörökké megteheted.

Ámen.

AZON A NYÁRI REGGELEN

elmosódott
arctalan plakátokon
a neved.
Tetten ért időtlenségünk tele
ma
itt hogy értetek vagyok
elfelejtve
lent a kertben
fát ültetni az elmúlás ellen:
földbe ágyazottan — —
húsba ágyazottan
fehéren a csontok
a felkélő erek sötétje világlik:
vihár után megtért nyarak csöndje
— *gyermekkori emlék* —
a játszótterekké tipratott temetőkből.

Barátaim!

Ma
itt a lesz is emlékké élesül?
— — Szavak pengéi vérzik föl nyelvem.
Ajkamon a múlhatatlanság mosolya tűr.
Eltűri hallgatástokat, a ráérkező csendet.
— Eső és földszag vigyáz... .

Az öngyilkosok „*hatalmával*” bámulod
a rég nem látott tengert.

LEONARDO

Szent Jánosod ujján az a sejtés,
Mesterem!? — Ó, jaj!
Van itt valami: azóta ismeretlen.

(Párizs 1981.)

CSONTVÁRY

Csonkolt Cédrusom!
Egyetlenem! Árván!
Meglásd,
erdő lesz belőled.

AZ EGYETLEN

(In memoriam P. J.)

Forró ölelések, ellágyulások
a még forróbb vánkoston,
ahol a szerelem ágyat vet :
*„az egyetlen
halál
karnyújtásnyira”.*

IN EXTREMIS

„... torkod mint egy kiszáradt kráteré
cserepes szádnál csak napfolttra nyíló pupillád szürkébb és merevebb
ahogy ott halottfehéren fetrengsz minden olyan gyenge kedvetlen távoli
de abban a nagy-nagy melegségben szerelemmel az anyád mellett fekhetsz
ringatózás van mindenütt — minden fénylik osztódik és forog
erre néma állatokat hívogatsz

az egyik szétszedni készül

a másik majd összerak

s mint élő célpont úgy löktet

tested zsákcucájában megtér előttük a Nap

vérerek sztrádáin óriás Szkarabeuszok már a földdel játszanak

„g e b e s z t ő a t l a s z i p r ó b a” az utolsó roham előtt

az építkező romok között iszonyú lenne most fölriadnod.”

[1981]

[Vendégszöveget: G. J.: Vadnarancsok c. élettörténet-rekonstrukciójából és D. K.: Naplőrő c. kötetéből]

POST MORTEM

Gipszbe ágyazottan a fej.
Fehér negatívan a lüktetés.

FOLYAMAT á b r a

Balinak

K ő b e z á r t térben

napsütésen ballagsz át

több tonnás szívveréssel

egy szépítkezve zsugorodó

zöld

pont

láltán.

NYÍLT SZÍNEN

Itt,
e hazányi szobában,
ahogy megérkezel
a virágminták vérezni kezdenek;
árnyékok oldalazva szétfolyik a falon,
a pórusok, a belövések helyét előnti a fény.

— De a szemközti mészárszék ajtaja még zárva.
Pedig szellőztetni lenne most ildomos.

TALÁLKOZÁS

Rózsának

Milyen hősiezen izgató a megérkezés
és a leányok fényre szökő képe
itt
az állomásokon
a dinoszauruszoké
miként ősmagányukból ha kilépve
égő szívünket nyaldossák.

M E T A m o r f ó z i s

egy levágott kar
az oltáron trikolór

egy levágott kéz
az asztalon hamvveder

s az a tágra nyíló szem
az összetört szentségtartó felett?

MCMLVI

MMVI

Requiem aeternam

Pontról pont a pontban
töviszúrás homlokodon titokban
vérgörgeteg
rettegett vágyak
az életköröndön talán mind ránk találtak?

már a második szög a helyén,
megfejelve ím a láb is;
mint földi emlék,
golyó képében
szívednek repül egy madár is.

felhőtlen égen
harangszó ringásában
csuromfehéren
a béke galambjai.

É V E L Ő

Halálüző ragyogásban.
Csupaszon a kékülő ég alatt.

T A M Á S

Már nem igazak ezek a szavak?

■ — Bűn és bűnhődés! —

■ **TE**

■ a kereszthez háttal simuló alak

■ az ötödik stigmát szíved alatt

■ hitetlenségemmel én ejtém!?

H O M O L U D E N S

Itt

ma már nincs hová visszakozz?

De még csak egy-Istenünk sincsen?

— Eljátszottuk titkon életruleten?

Csak
mosolya változott
és a
virágok illata
nem a
szögek
a seb helye
a bezárt ajtók előtt.

(felirat)

AETERNITAS

(Levél-féle kislányomnak, Zs-fának)

Ez itt a végtelen: — Látod!?

Most már a tiéd.

Érted tartogattam.

Harmincnégy évet fáj

— Lloret de Mar —

Albatrosz szívemben az élet,
sebzett álmaimban a halál.

S a keresztségben

ezt ma

mind Neked adom:

— sós ízével a földnek —

a tenger könnycseppjeit

m i n d ő r ö k b e . . .

(Hispania, 1986 augusztusa)

CSEND—ÉLET

„A napi lét emlékké válása nem ok,
hogy fontosabbá legyen más okon”
S. L.

Karácsonyok fái,
mosógép roncsával,
heverők ázott hullájával

vagytok-e

H
Í
D

a tél innenső oldalán
t a v a s z
kibékíthetetlen alakzattal
forróbban mint a nyár.

vagytok-e — —

Ébrenlétek zátonya:
Gerincetört Naszály,
Hegyesstorony;
aszfaltba gyúrt betonhullák,
Gombás patak,
panel-kripták;
macskák, kutyák
a cementesautók normaáldozatai,

vagytok-e — —

Eső, szél, kerék
A flaszterenyészet végső stációi,

vagytok-e

Emlékek romhalmaza;
oszlásnak indult testtel
a hat szobor
a Földvály-téri hídnál;
kőbálvány-magányban
a városhól kirekesztve,

vagytok-e

Borbála, tornyoknak védnöke,
Gyógyító Kamillusz katona,
Nepomuki a Jánosok közül,
Péter és Pál szeretetben,
hitevalló Szent Venantius
s te, jószágos Júdás Taddeus.

vagytok-e

a száguldás kálváriai;
krizantémok illata,
süllyedő árkok, terek templomtalanul.
Roncsok. Féltestek.
Fantomsírok távolodóban,

vagytok-e — —

.....

A Földre föld került.
A kereszten plastikrózsa.
— Karambolaink napéjegyenlősége ez.

[Sáros László építész fotói, ajánló sorai és Prága — régi zsidótemető című írása ihletére — Vác, 1982–85.]

ARS POETICA

Hommage à Pilinszky

Már semmit sem tudok.
Csak ragyogni. Tündökölni
a kirakatok előtti napsütésben.
Melegedni és fölengedni
legvégül, akár az üdvözültek.

Elnézni — mielőtt a teljes
feledést kiérdemelnénk.

A DIÓFA HAJLÉKÁBAN

Zoltán Pálnak

Emlékeim egyike, ez a számtalanszor megismétlődő, gyermekkori. A belső szem fotográfiája, úgy lehet. Negatívján, több mint negyvenöt esztendő távolából egy idillikus kert kora délutáni csendjének hangulata körvonalazódik, s abban, a diófa árnyékában, mint szobor szelete a tájban a fehérre festett ágy rácsokkal: benne egy újszülött, karjait az égre tárva mozdulatlanul és hangtalan. A szeme nyitva már...

A most előhívott pozitívon látszólag semmi sem történik. De csak látszólag! Sorsunkban olvasva is, így látni. Mert ott és akkor, valami olyasmi mehetett végbe: „ami egyedül a világ születéséhez fogható”. Egy néma csecsemő tekintete erejével, egész létezésével a külvilágra figyelt, egy néma fa beszédére. „Olyan ez a fa, mint egy óriás dajka, első tanító. Csecsemőkorunkban ő oktat minket a világra, a létezés beszédére. És csak egy csecsemő figyelme lehet olyan erős, hogy ezt a beszédet meg is értse.”

Az első találkozások, rácsodálkozások, az első felismerések soha vissza nem térő pillanatai ezek. Születésnapok – a legbensőségesebbek. Azé a belső világé, amely életre tévedt egyszerűségünk gyönyörű bizonyossága, s ami nem más, mint a természet, a külvilág, a pusztá tények szintézise a valóság szintjén; a megismételhetetlen az elmúlás szorításában. S ebben az átváltozásban finomodhat Mibennünk a természeti, a diófa is szellemivé, s múlhatja felül önmagát az alkotásban: a zenében, a lírában, a fotográfiában, és mindmegannyi más kifejezési formában.

De ennek az átváltozásnak ára van. Fájdalma és minden terhe az alkotó elméé. „Mert mit is mond egy fa a csecsemőnek? Pontosan azt, ami kimondhatatlan. És ez a néma nyelv mégis létezik, sőt minden lehetséges beszéd közül a legerősebb. Arról szól, hogy a világ van. Ez az egyetlen hatalmas szó alkotja egész szótárát. Később a világ arról beszél majd, hogy ami van, miként és milyen formában létezik. Ez a beszéd már kimondható, tengernyi szóból és végtelen mondatból áll. Ez, a világ második nyelve, a felnőttkor beszéde.”

Ám a fák szavait idővel elfelejtjük. De nem egészen. „A felnőttkor gyakorlati, kimondható nyelve olykor el-elnémul bennünk, hogy – ha csak pillanatokra is – visszatérjünk az első és paradicsomi eszmélésünk” némaságához, hogy úgy láthassuk a világot,

ahogy a teremő tenyerén fekszik, vállalva az: „ÉN VAGYOK, AKI VAGYOK” keresztjét.

De miért is hívtam segítségül az itt idézetteket? Úgy érzem, azért, mert ami megmagyarázhatatlanul egy, mélyen közös és testvéri ezekben az egymástól karnyújtásnyira lüktető kép- és verstestekben: az óriás dajkánkkal való végtelen párbeszédeink gyümölcse. Ő tanított mindkettőnket, ott lent a kertben, a délutáni csendben: a világra, arra a beszédre, belső monológra: „ami a világ szüntelen keletkezésével érintkezik”.

Azóta azonban történt valami. Valami, ami csodáttévőn hátborzongató ebben az egészben. A hajlék reménye szertefoszlott. Diófánkat kivágták. Talán azért: – egy belső hang azt súgja – legyen kihez méltón élnünk, szeretnünk és meghalni is, azt hiszem.

(Idézetek: Pilinszky János: Szög és olaj című esszékötetéből.)

feltámadáskor...

< MEGERÍTEK > < MEGÁGYAZOL >

Tartalom

Corpus (1) (fotó)	első pausz
Kétsoros	első pausz
Parancsolat	5
virágvasárnap (képvers).	6
feketevasárnap (képvers)	7
Passió	8
Fiesta (képvers).	9
Koponyák helye 1, 2 (fotó)	9
Mysterium carnale	10
(helyzetjelentés)	12
fehérvasárnap (képvers).	13
Dialóg (Vigília-idézet)	14
Négysoros (képvers).	16
Triptichon (kalligráfia).	17
Atomkori corpus (kép).	18
Főbe(n)járó üzenet	18
Az úr imája 2000-ben	19
Azon a nyári reggelen	20
Leonardo	21
Csontváry	21
Az egyetlen.	21
In extremis	22
Post mortem	23
Folyamatábra.	23
Műcsarnokban 1, 2, 3, 4 (fotók)	24
Nyílt színen	25
Találkozás	26
Metamorfózis	27

Tarokk 1956–2006 (képvers)	29
Requiem aeternam	30
Évelő	31
Tamás	31
Homo ludens	31
(felirat) (vers és fotó)	32
Aeternitas	33
Csend–élet	34
Ars poetica	36
A diófa hajlékában	37
Corpus (2) (fotó)	hátsó pausz
feltámadáskor...	hátsó pausz
Arcmás (fotó)	behajtófül

Napkút Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon/fax: (1) 225-3474
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felölös szerkesztő: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

A fényképek az 1726–1738 között épült váci barokk Kálvária és a nyolcvanas évekbeli budapesti képzőművészeti kiállítások műtárgyainak absztrahált víziói.

ISBN-10: 963-8478-48-9
ISBN-13: 978-963-8478-48-1